

Studenti připravili vlastní software pro přednášku softwarového aktivisty Stallmana

22.5.2025 - Radek Pírk | Technická univerzita v Liberci

Od svobodného softwaru po kofolu

„Když se studenti IT dozvěděli, že Richard Stallman plánuje cestu do Evropy, přišli za mnou s prosbou, zda bychom ho nepozvali také na TUL. Samozřejmě jsme souhlasili – ale dohodli jsme se, že nám s přípravou přednášky pomohou,“ popisuje proděkanka Fakulty mechatroniky Jana Vitvarová.

Organizátorům přednášek totiž Stallman zasílá podrobný info balíček s požadavky na servis od připojení k internetu až po objednávku oblíbeného pití. Požadavky má také na překlad přednášky do místního jazyka. *„Nebyli by to studenti IT, kdyby nenavrhli, že místo simultánního tlumočnicka vytvoří vlastní nástroj na překlad do češtiny – samozřejmě s využitím výhradně svobodného softwaru. Tedy bez komerčních překladačů, které většina z nás běžně používá,“* doplňuje Vitvarová.

Trojice studentů druhého ročníku IT se pustila do vývoje. Jejich výsledkem byl nakonec komplexní systém, který umožňoval přepis Stallmanova mluveného slova do textu v reálném čase, následný automatický překlad do češtiny a zároveň obsahoval aplikaci, přes kterou mohlo publikum posílat dotazy a Richard Stallman je následně editovat a moderovat.

„Dopoledne před přednáškou jsme Stallmanovi systém představili. Zkoumal, zda je celý skutečně postavený jen na svobodném softwaru. Napjatě jsme čekali na verdikt, a nakonec nám použití systému na přednášce povolil,“ vzpomíná student Ondřej Mekina.

Přednáška samotná byla ostrou zkouškou celého řešení. Ondřej se spolužáky Michalem Procházkou a Matějem Žuchou kontrolovali průběh přednášky ze zázemí auly. *„Na začátku měl přepis mluvené řeči horší výsledky než při testech na starších nahrávkách. Ukázalo se, že Stallman teď mluví v delších větách a dělá delší pauzy, než jsme očekávali. Díky modularitě systému jsme ale mohli komponentu pro přepis řeči za běhu vypnout, upravit a znovu zapojit – stihli jsme to během chvíle, kdy pan Stallman pil svůj nápoj,“* dodává Ondřej s úsměvem.

„Myslím, že Richard Stallman byl mile překvapen a práci studentů ocenil. Navrhl jim, aby svůj software publikovali jako oficiální balíček GNU. Je radost vidět, že úsilí našich tří studentů získalo uznání,“ uzavírá Jana Vitvarová.

Svobodný software vládám i do škol

Před plnou aulou na začátku května hovořil Richard Stallman mimo jiné o tom, že školy, od základních až po univerzity, mají vést žáky a studenty k používání svobodného softwaru, který nekontroluje, neomezuje, nesleduje své uživatele a nijak jim neškodí. Na bázi svobodného softwaru by podle Stallmana měl fungovat i státní aparát.

„Je povinností každé vlády garantovat bezpečnost, suverenitu a svobodu svých občanů. To platí i pro kyberprostor. Pokud vlády používají, a tím podporují, non free software, podrobují se zájmům soukromých firem. Často s nimi dokonce kooperují. Cílem firmy je však manipulace a kontrola uživatelů a zisk, ne jejich bezpečnost a hájení svobod.“

To jsou ukázky myšlenek, které zazněly na přednášce Richarda Stallmana na TUL. Myšlenky, které už půl století stále provokují a budí velkou pozornost.

Stallman v aule přestřel také svou, zasvěceném publiku známou, definici slova malware, který chápe v širším smyslu jako *„jakýkoliv program, který byl napsán proto, aby uživatelům škodil – měnil kód, vyžadoval aktualizace, pracoval s emailovými adresami a osobními údaji, sledoval uživatele a sbíral o nich data. Z tohoto pohledu patří mezi malware i proprietární operační systémy Windows nebo macOS.“*

Ve své přednášce se věnoval také čipům. Čínské i ty od společností AMD nebo Intel podle Stallmana nedovolují přístup ke všem částem čipu, navíc mají „zadní vrátka“, kudy mohou informace z čipu načítat výrobci.

Linux na školách

„Školy mají propagovat svobodný software, povzbuzovat lidi, aby se ho učili a používali ho, neměly by jim klást překážky, ale otevřít cestu ke svobodnému softwaru,“ uvedl dále Richard Stallman.

Přednášku vyslechl i prorektor pro informatiku Pavel Satrapa, nabízí se tedy logická otázka:

Podporují vysoké školy svobodný software? Povzbuzuje konkrétně TULka uživatele k jeho užívání?

„Asi ne v míře, která by uspokojila Richarda Stallmana, jehož nároky jsou dost extrémní. Nicméně svobodný software má v provozu naší univerzity zásadní roli. Naše nejdůležitější informační systémy, jako je IS/STAG, Moodle pro e-learning a mnoho dalších, běží na serverech s operačním systémem GNU Linux. Na ústavu NTI jej máme nasazen i v učebnách a studenti s ním běžně pracují,“ reaguje prorektor Satrapa.

Přednášce věnovali článek také na lupa.cz.

<https://tuni.tul.cz/a/studenti-pripravili-vlastni-software-pro-prednasku-softwaroveho-aktivisty-stallma-na-161341.html>